

مهارت‌های فوق، و گنجانیدن آنها در کتاب‌های درسی ضروری به نظر می‌رسد.

روش: روش به کار رفته در پژوهش فوق از نوع تحلیل محتواست و ابزار پژوهش سیاهه تحلیل محتوا با ۲۱ مؤلفه می‌باشد. روایی ابزار توسط اساتید و کارشناسان تأیید شد و پایایی آن نیز بر اساس روش اسکات ۸۰ درصد بود. جامعه آماری این پژوهش ۲۰۰ جلد کتاب درسی و نمونه آماری ۳۳ جلد می‌باشد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از سنجش فراوانی و روش آنتروپی شانون استفاده شد.

یافته‌ها: در کتاب‌های دوره متوسطه اول فقط در کتاب آمادگی دفاعی پایه نهم در دو صفحه و در کتاب‌های عمومی دوره متوسطه دوم نیز فقط در کتاب آمادگی دفاعی در ۱۲ صفحه به مقوله کمک‌های اولیه اشاره شده است. در کتاب‌های دوره متوسطه دوم نیز تنها کتابی که به آموزش کمک‌های اولیه پرداخته کتاب ایمنی و کمک‌های اولیه است. علاوه بر این، **بار** اطلاعاتی و ضریب اهمیت تمامی مؤلفه‌ها برابر صفر است.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان می‌دهد که با توجه به ضعف کتاب‌های درسی، پررنگ‌تر شدن مباحث کمک‌های اولیه، اختصاص کتابی مستقل به آن، ارائه سازماندهی ماریپچی برای تداوم بیشتر، طراحی برنامه درسی کمک‌های اولیه و در نهایت مساعدت کارشناسان هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران در تدریس مباحث یاد شده ضروری به نظر می‌رسد.

کلمات کلیدی: آموزش کمک‌های اولیه، کتاب‌های درسی، دوره متوسطه، تحلیل محتوا

تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دوره متوسطه بر حسب میزان توجه به آموزش کمک‌های اولیه

محمد حرفتی سبحانی لیل آبادی^۱، موسی پیری^۲

۱- کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران.

۲- نویسنده مسئول: دانشیار برنامه‌ریزی درسی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران.

Email: Piri_Moosa@yahoo.com

دریافت: ۹۵/۸/۲۵ پذیرش: ۹۶/۷/۱۳

چکیده

مقدمه: هدف پژوهش، بررسی جایگاه آموزش کمک‌های اولیه، در کتاب‌های درسی دوره متوسطه اول و دوم بود. با توجه به آمار بالای سوانح در کشور و تلفات بالا در حوادث سر صحنه و معلولیت‌های به تبع آن، لزوم آشنایی دانش‌آموزان با

مقدمه

است یعنی به طور متوسط هر ۵ سال وقوع یک زمین‌لرزه شدید در ایران پیش بینی می‌شود که قطعاً با تلفات قابل توجه همراه خواهد بود. [۵]

از طرفی بررسی و مقایسه نقشه پهنه‌بندی زمین‌لرزه و پراکندگی جمعیت در کشور، نشان دهنده قرار گرفتن اکثر واحدهای مسکونی و جمعیتی کشور در پهنه با خطر نسبی زیاد و خیلی زیاد است. [۶]

این می‌تواند باعث پیدایش تلفات انسانی فراوان و فجایع انسانی باشد که متأسفانه در آخرین مورد آن در زلزله سال ۱۳۹۱ ورزقان شاهد وقوع آن بودیم.

علاوه بر زلزله که در زمره حوادث طبیعی قرار می‌گیرد. باید به حوادث غیر طبیعی اشاره کرد که در رأس آنها حوادث رانندگی و جاده‌ای به چشم می‌خورد. چراکه مرگ ناشی از جراحات رانندگی، بالاترین میزان مرگ و میر ناشی از جراحات غیرعمدی را در دنیا به خود اختصاص داده است و در مورد حوادث جاده‌ای ایران هرچند فقط یک درصد خودروهای جهان در کشور ما وجود دارند، با این حال، با آمار ۳۰ در صد هزار مورد مرگ جز کشورهای صدرنشین دنیاست و بالاترین مقام را در سرتاسر دنیا دارد. [۷]

وقتی سالانه ۱۷ هزار تصادف در کشور رخ می‌دهد، ۱۰ تا ۱۵ برابر این تعداد را مجروحان و مصدومان گروه سنی ۱۵ تا ۲۹ ساله که گروه سنی جمعیت فعال کشور هستند را تشکیل می‌دهند. [۸] که درصد عظیمی از آنها با معلولیت‌های ماندگاری تا پایان عمر، مواجه خواهند شد. با توجه به آنکه احتمال رخداد حوادث و صدمات برای هر فردی در طول زندگانی

در دوران کنونی، روزانه حوادث و بلایای مختلفی در سراسر جهان روی می‌دهد که در بسیاری از مناطق، تهدید حوادث غیر مترقبه، تقریباً دائمی است. [۱]

حوادث و سوانح اولین عامل مرگ و میر در کشور به شمار می‌روند، حوادث طبیعی مثل زمین‌لرزه، سیل، طوفان، صاعقه و حوادث ساخته دست بشر نظیر حوادث جاده‌ای، تصادفات، برق گرفتگی، افتادن از ارتفاع، شکستگی استخوان، خفگی، سوختگی، خونریزی، مسمومیت و حتی جنگ. حوادث، می‌توانند از یک طرف، سبب بروز آسیب‌های جسمی و روانی و از طرف دیگر سبب اتلاف سرمایه و زیان اقتصادی و انسانی شده. [۲]

در چشم انداز وسیع‌تر می‌توانند باعث پیدایش مشکلات اقتصادی و اجتماعی در کشورها گردد. کشور ایران از جمله کشورهای حادثه خیز در جهان به شمار می‌رود و وضعیت جغرافیایی، شرایط زیست محیطی و پراکندگی جمعیت، تنوع و فراوانی خسارات بلایا را افزایش داده است به طوری که از ۴۳ نوع سانحه شناخته شده در جهان، ۳۲ نوع آن را می‌توان در ایران سراغ یافت. [۳]

یکی از حوادثی که در بازه‌های زمانی تقریباً ۵ سال شاهد اثرات ویرانگر آن هستیم زلزله است. در کمربند زلزله واقع شده و ۹۳ درصد آن مستعد زلزله، این مخرب‌ترین و غیرقابل پیش‌بینی‌ترین پدیده‌های طبیعی، است. [۴]

در طول ۸۸ سال ۹۲ زمین‌لرزه مهم در ایران روی داده است که قدرت ۱۸ مورد آن بین ۷ تا ۸ ریشتر بوده

نتایج یک مطالعه در سال ۲۰۱۳ در ایالات متحده نیز نشان داد که تنها ۲۰ درصد از شرکت کنندگان در پژوهش اطلاعاتی درباره^۱ CPR دارند، با این وجود، ۷۵ درصد آنها، تمایل بالایی برای یادگیری آن را دارند [۱۴]

همچنین نتایج تحقیقی مشابه که در سال ۲۰۱۱ میلادی در بلژیک انجام یافته بود گویای آن است که فقط ۳۹ درصد از شرکت کنندگان در پژوهش، در مواجهه با تروماهای قلبی شروع به احیا در ترومای قلبی می نمایند و کمتر از ۵۰ درصد شرکت کنندگان می دانند که نقش دستگاه دفیبریلاتور خودکار خارجی یا AED^۲ چیست. [۱۵]

یکی از دیگر از مهارت‌های در ارتباط با مبحث کمک‌های اولیه، احیای قلبی-ریوی می باشد. [۱۶] و [۱۷]

احیای قلبی-ریوی جزء عملیات حیاتی در حمایت پایه‌ای بوده و این قابلیت را دارد که در موارد اورژانسی تهدیدکننده مانند ایست قلبی، غرق شدگی و انسداد راه هوایی که در کمتر از چهار دقیقه می تواند سبب مرگ در انسان شود، زندگی انسان‌ها را نجات دهد؛ لذا باید از تأخیر در اجرای آن اجتناب کرد. (۱۸ و ۱۹)

چنانچه عملیات احیا به سرعت انجام شود، در ۴۰ تا ۶۰ درصد از موارد باعث نجات جان انسان‌ها می شود. [۲۰]

خود و اطرافیانش وجود دارد و از طرفی رسیدن امدادگران بر سر صحنه حادثه ممکن است با تأخیر صورت گیرد، یادگیری کمک‌های اولیه برای تمامی افراد یک ضرورت محسوب می گردد. چرا که ارائه به موقع کمک‌های اولیه، می تواند بین ۱۵ تا ۱۸ درصد از مرگ ناشی از سوانح بکاهد. برخی از تجربه‌ها نشانگر ۲۵ تا ۵۰ درصد پیشگیری از مرگ در صورت ارائه به موقع کمک‌های اولیه هستند. [۹]

برای کمک‌های اولیه تعاریف زیادی ارائه شده است ولی در اغلب منابع کمک‌های اولیه به عنوان کاربرد ماهرانه اصول پذیرفته شده درمانی به هنگام وقوع یک سانحه یا بدحال شدن ناگهانی، در حداقل زمان ممکن توسط افراد غیرمرتبط با درمان، با استفاده از امکانات در دسترس، برای کم کردن وخامت درد مصدومین و جلوگیری از مرگ آنها، تا رسیدن کمک‌های آموزشی و یا انتقال به بیمارستان یاد می گردد. [۱۰ و ۱۱]

این کمک‌ها تنها در ارتباط با آسیب های جسمانی یا بیماری نیست بلکه مراقبت های نخستین را که شامل حمایت های روان شناسی برای افراد مبتلا به ناراحتی های ناشی از تجربه یا شاهد یک رویداد آسیب زا است، را، در بر می گیرد. [۱۲]

نتایج یک پژوهش نشان می دهد که فراوانی کمک‌های اولیه ارائه شده توسط افراد عادی در حوادث ترومایی در سراسر جهان از ۱/۷ تا ۵۶ درصد می باشد و از طرفی در حوادث ترومایی، کمک اولیه نادرست توسط افراد ارائه شده در سر صحنه، ۸۳،۷ درصد ارائه شده است. [۱۳]

^۱ Cardio Pulmonary Resuscitation (CPR)

^۲ Automated External Defibrillator

آموزش مناسب کمک‌های اولیه، در بسیاری از مواقع، انجام کمک‌های اولیه خودسرانه می‌تواند بسیار مضر باشد. [۲۵]

همچنین می‌توان گفت که یادگیری کمک‌های اولیه توسط کودکان و نوجوانان گذشته از آنکه سبب توانمندسازی کودکان در برخورد با تروماهای خطرناک می‌شود باعث می‌شود که این آموزش‌ها و مهارت‌ها به داخل خانواده‌های کودکان راه یافته و والدین نیز در کنار آگاهی‌سازی توسط فرزندان خود، انگیزه بالایی برای یادگیری این مهارت‌ها از خود نشان خواهند داد. [۲۶]

اهمیت آموزش کمک‌های اولیه در میان تمامی گروه‌های سنی و بالاخص در میان کودکان و نوجوانان در بسیاری از تحقیق‌های پژوهشگران، بازتاب فراوانی داشته است. انگلند^۲ و همکاران (۲۰۰۲) برای ترویج کمک‌های اولیه در بین دانش‌آموزان دبیرستانی، برنامه‌ای با عنوان "اقدامی انجام بدهید" را در مدارس نروژ اجرا کرده بودند که برای تحقق آن از کتاب، راهنمای معلم و ویدئو بود که اجرای آن اثر مثبتی بر روی دانش و مهارت و خودکارآمدی نسبت به کمک‌های اولیه در اذهان دانش‌آموزان داشت. [۲۷]

خاتمی و همکاران (۱)، (۱۳۸۹)، در پژوهشی که برای بررسی دانش گروه‌های داوطلب کانون‌های دانشجویی درباره روش انجام کمک‌های اولیه و نگرش به راهکارهای آموزش همگانی آن صورت گرفت نشان دادند که به رغم آنکه حدود ۷۰ درصد

هرلیتز^۱ و همکاران، اشاره دارند که شانس زنده ماندن در افرادی که در محل حادثه مورد احیای قلبی قرار گرفته اند دو برابر افرادی است که تحت تأثیر این کمک‌ها قرار نگرفته‌اند. [۲۱]

در این مورد نیز دانش‌آموزان حاضر در کشور، کمترین آگاهی را در مورد خصوصیات درد قلبی دارند. [۲۲]

و بروز بالای حملات قلبی در جامعه فعلی ایران، لزوم توجه بیشتر به آموزش‌های مربوطه را تأکید می‌کند [۲۳]

با توجه به این حقایق، آموزش و یادگیری کمک‌های اولیه، برای توانمندسازی دانش، نگرش و مهارت حاضران در صحنه‌های حوادث و تصادفات در هر مقطع سنی، بیش از پیش احساس می‌گردد. سازمان جهانی صلیب سرخ و هلال احمر، آموزش کمک‌های اولیه را مشتمل بر برنامه ای می‌داند، برای ارائه دانش و مهارت در طی روش‌ها و تکنیک و بر پایه تجهیزات ناچیز و در بعضی موارد بدون نیاز به تجهیزات انجام می‌گردد و می‌توان آن را به عموم مردم آموزش داد. تا به واسطه آنها بتوان نسبت به نجات جان مصدوم تا رسیدن نیروهای امدادی و انتقال او به مراکز درمانی اقدام کرد. [۲۴]

به علاوه کودکان و نوجوانان نیز همپای بزرگسالان باید در معرض آموزش‌های یاد شده قرار گیرند چراکه حوادث در میان کودکان و نوجوانان بسیار متداول بوده و و مهم‌ترین عامل مرگ در کودکان در این دوره سنی محسوب می‌گردد و از طرفی بدون

^۲ Engeland^۱Herlitz

یک عنصر اساسی در برنامه‌های درسی مدارس مورد استفاده قرار گرفته شده بود. [۲۸]

بوک^۱ و همکاران (۲۰۱۵)، در پژوهشی که به دنبال یافتن راهبردهای آموزشی برای تلفیق کمک‌های اولیه در برنامه‌های دوره‌های تحصیلی مدارس بلژیک بودند به فراتحلیلی برای بررسی مطالعات انجام یافته در این مورد پرداختند و ضمن دسته‌بندی مؤلفه‌های اساسی، به این نتیجه رسید که علی‌رغم آنکه ۸۸-۹۹ درصد از کودکان و نوجوانان علاقه مند به یادگیری کمک‌های اولیه هستند و ۹۸ درصد از والدین آموزش کمک‌های اولیه را یک ضرورت برای کودکان می‌دانند با این حال به دلیل فقدان یک راهبرد آموزشی مناسب و نبود اهداف مشخص، در حال حاضر تنها در ۱۹ درصد از برنامه‌های درسی کشورهای اروپایی، برنامه آموزش کمک‌های اولیه وجود دارد، چراکه تا زمانی که برنامه آموزش کمک‌های اولیه در برنامه‌های درسی به صورت اجباری وجود نداشته باشد، تحقق آن با مشکل مواجه می‌شود از این رو جمعیت صلیب‌سرخ بلژیک می‌تواند با همکاری نهادهای آموزشی نسبت به تدوین راهبردهای آموزشی برای هر گروه سنی اقدام نماید، او همچنین یک مطالعه آزمایشی را بر روی کودکان و نوجوانان و جوانان از لحاظ تماس با اورژانس، خفگی، شرایط ریکاوری، مسمومیت و احیای قلبی را بر روی شش گروه از دانش‌آموزان در گروه‌های سنی ۵ الی ۶ سال و ۹ الی ۱۰ سال و ۱۵

از داوطلبان، در این زمینه آموزش قبلی داشته اند دانش آنها تنها ۱۵ درصد آنان در سطح قابل قبولی بود و از این رو لزوم توجه به محتوا و روش آموزشی ارائه شده و همچنین بازآموزی‌ها آشکار می‌گردد. [۹]

خاتمی و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی که به ارزیابی آموزش کمک‌های اولیه به داوطلبان کانون‌های دانش‌آموزی جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران پرداخته بود تدوین برنامه‌های درسی در مدارس برای ارائه آموزش کمک‌های اولیه در مدارس و گنجاندن آموزش کمک‌های اولیه در قالب واحدهای درسی را یکی از راهکارهای آموزش کمک‌های اولیه در مدارس می‌داند که مورد موافقت ۸۰ درصد دانش‌آموزان نیز می‌باشد زیرا علی‌رغم آنکه دو سوم آنها در این مورد آموزش دیده بودند ولی دانش آنها تنها در ۱۱ درصد موارد در حد مطلوب می‌باشد. وی از تجربه سایر کشورها در آموزش کمک‌های اولیه به عنوان واحد درسی در مدارس و دانشگاه‌ها نام می‌برد و اشاره می‌کند که آموزش کمک‌های اولیه منجر به افزایش اعتماد به نفس برای مقابله با صحنه‌های اورژانسی در این افراد می‌گردد. [۲۲]

ناصری جهرمی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی که به بررسی تطبیقی برنامه‌های درسی کشورهای ایران، آمریکا، انگلستان، روسیه و استرالیا پرداخته بودند به این نتیجه رسیدند که در تمامی کشورهای مورد بررسی آشنایی با حوادث و کمک‌های اولیه به عنوان

^۱Buck

جلوه آن در کتاب‌های درسی نمود می‌یابد، باید شاهد حضور مؤلفه‌ها و شاخص‌های کمک‌های اولیه در کتاب‌های درسی بود. از این رو می‌توان مدعی شد که نتایج تحقیقات در پیش رو از این قابلیت برخوردار است که منجر به بازنگری در برنامه‌های درسی دوره متوسطه اول شده و از طرفی راهنمایی برای متخصصان و برنامه و مؤلفان کتب درسی جدید التالیف دوره متوسطه دوم باشد تا در محتوای کتب مربوطه به تقویت جایگاه آموزش کمک‌های اولیه همت گمارند.

در نتیجه سوال اصلی پژوهش حاضر بر این موضوع تأکید دارد که میزان توجه به شاخص‌های کمک‌های اولیه در کتاب‌های درسی دوره متوسطه اول و دوره متوسطه دوم به چه صورتی می‌باشد؟

روش تحقیق

پژوهش حاضر از منظر توجه به مؤلفه‌های آموزش کمک‌های اولیه، توصیفی و به لحاظ هدف در زمره پژوهش‌های کاربردی است. روش مورد استفاده در این پژوهش، تحلیل محتوا^۲ از نوع کمی است. تحلیل محتوا از جمله فنونی است که عموماً برای تحلیل منابع مکتوب از قبیل کتاب‌ها، تارنماها، نقاشی‌ها و منابع حقوقی به کار می‌رود. [۳۱]

تحلیل محتوا اغلب مستلزم انجام مراحل زیر است:

۱) مرحله قبل از تحلیل (آماده‌سازی و سازمان‌دهی)

۲) بررسی مواد (پیام)

۳) پردازش نتایج (تحلیل) [۳۲]

الی ۱۶ سال انجام داد که نتایج گویای تأثیر شگفت‌انگیز آموزش بر آموزش کمک‌های اولیه بود. [۲۹]

در حال حاضر به دلیل فضای متمرکز نظام آموزشی و اینکه بیشتر فعالیت‌های یادگیری در چارچوب کتاب‌های درسی صورت می‌گیرد، لذا در شرایط فعلی، مرسوم‌ترین گونه ارائه محتوا در کشور به فراگیران، در قالب کتاب‌های درسی می‌باشد. همچنین به دلیل نبود امکانات کافی و ارتباطات مستحکم نهاد آموزشی با سایر دستگاه‌ها کمتر می‌توان آموزش غیررسمی را ابزاری برای تحقق محتوا در کشور تصور کرد. واکاوی پژوهش‌های انجام یافته، در داخل کشور، حاکی از خلا تحقیقاتی شدید در زمینه جایگاه آموزش کمک‌های اولیه در کتاب‌های درسی و به خصوص در دوره متوسطه اول و دوم دارد، حال آنکه دانش‌آموزان در این بازه زمانی در حد اعلا یادگیری قرار دارند و مستعد ایفای نقش‌های مفید اجتماعی و شرکت در زندگی گروهی قرار دارند. [۳۰]

از این رو این شائبه به ذهن خطور می‌کند که آیا در مواجهه با موارد اشاره شده، با نوعی برنامه درسی پوچ^۱ آشکار سرو کار داریم؟ این در شرایطی است که تعمق در اهداف دوره متوسطه اول و دوم [۳۰] و اشاره صریح آشنایی با کمک‌های اولیه و استفاده از آنها در موقع لزوم، نشان از توجه اسناد بالادستی به این مهارت‌ها دارد و لذا باید براساس ارتباط و همبستگی میان عناصر برنامه درسی و از جمله اهداف و محتوا، در محتوای آموزشی که بارزترین

^۲ content analysis

^۱ null curriculum

پژوهش فوق در سه مرحله اجرا شد که در مرحله اول، مؤلفه‌ها یا شاخص‌ها با مطالعه در ادبیات نظری بحث و دیدگاه صاحب نظران برای هرکدام استخراج شد و منجر به تهیه فهرست مقوله‌ها یا چک‌لیست تحلیل شد. (جدول شماره ۱)

واحد تحلیل این پژوهش صفحات کتاب درسی بود که مشتمل بر متن، پرسش‌ها، تمرین‌ها و فعالیت‌ها، نمودارها و تصاویر می‌باشد که مضمون‌های مرتبط به موضوع‌های مورد بحث در آنها وجود دارد.

انتخاب سیستم شمارش می‌تواند براساس فراوانی، حضور یا عدم حضور، وزن‌دهی یا شدت، تعیین گردد که در پژوهش حاضر سیستم شمارش به صورت حضور یا عدم حضور مضمون‌ها در هریک از صفحات کتاب‌های نمونه آماری می‌باشد. در این حالت، برخلاف شیوه‌های معمول فراوانی، حضور یا عدم حضور آن مقوله مد نظر می‌باشد نه تعداد حضور و تکرار یک مورد نشانه [۳۳]

به این ترتیب، در این پژوهش نیز چگونگی شمارش بر مبنای حضور مقوله مورد نظر در هر یک از صفحات کتاب به صورت متن، پرسش و... می‌باشد.

در مرحله دوم برای کتاب‌های مورد مطالعه جدول شماره ترسیم و فراوانی صفحات برحسب مؤلفه‌ها تعیین شد.

در مرحله سوم فراوانی میزان توجه هریک از کتاب‌های درسی به مؤلفه‌های اشاره شده نخست با اتکا به آمار توصیفی حاصل شد، سپس برای تعیین بار اطلاعاتی و ضریب اهمیت هریک از مؤلفه‌ها از روش آنتروپی شانون استفاده گردید.

جامعه آماری این پژوهش شامل ۲۰۰ جلد کتاب درسی می‌باشد که دربردارنده همه کتاب‌های درسی دوره متوسطه اول، مشتمل بر ۴۴ جلد کتاب درسی دوره متوسطه اول، ۲۵ جلد کتاب‌های دروس عمومی - الزامی دوره متوسطه دوم و ۱۴۱ جلد کتاب‌های رشته‌های فنی و حرفه‌ای در رشته‌های برق الکترونیک، عمران، صنایع شیمیایی، مکانیک خودرو، تربیت بدنی، کشاورزی، مدیریت خانواده و نقشه‌کشی معماری در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۱۳۹۵ است که توسط دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی، تألیف و چاپ شده و در مدارس تدریس شده است. نمونه آماری این پژوهش نیز شامل ۳۳ جلد کتاب درسی بود. با توجه به ماهیت موضوع پژوهش و نیز براساس جهت‌گیری‌های غالب در هر دسته از عناوین کتاب‌های درسی دوره متوسطه اول، چهار عنوان مطالعات اجتماعی، کار و فناوری، علوم تجربی و تفکر و سبک زندگی و آمادگی دفاعی در سه پایه هفتم، هشتم و نهم در نظر گرفته شد که درس آمادگی دفاعی فقط در پایه نهم ارائه می‌شود و در مجموع ۱۳ جلد کتاب دوره متوسطه اول به عنوان نمونه در نظر گرفته شد، در دوره متوسطه دوم نیز سه جلد کتاب علوم زیستی و بهداشت، آمادگی دفاعی و مطالعات اجتماعی در بخش اول به عنوان نمونه در نظر گرفته شدند همچنین با توجه به ضرورت آمادگی در هنرجویان شاخه فنی و حرفه‌ای برای برخورد با حوادث در محیط کار، ۱۷ جلد از کتاب‌های درسی رشته‌ها و گرایش‌های مختلف به نمونه آماری مربوطه افزوده شد. قابل ذکر است که

چک‌لیست را به لحاظ درجه تناسب با مؤلفه‌های آموزش کمک‌های اولیه، در طیفی از ۱ تا ۱۰ ارزش‌گذاری کنند که ماحصل آن، تأیید شاخص‌ها و مقولات بود و میانگین نمره ارزیاب‌ها برای این ابزار ۸/۷۰ از ۱۰ بود. در واقع از دید ایشان، محورها و مؤلفه‌های مفهومی استخراجی روایت مناسبی از مقوله‌های مورد بررسی بوده است. و در نهایت پس از اخذ نظرات آنها تجدید نظرهایی به عمل آمد و فهرست نهایی آن تنظیم شد و مجدداً در اختیار کارشناسان قرار گرفت. در حالت دوم، میانگین نمرات ارزیابان، ۹/۴۵ از ۱۰ بود که نشان از روایی بالای چک‌لیست دارد.

برای سنجش پایایی ابزار تحقیق، از روش ویلیام اسکات^۲ استفاده شد. [۳۵] زیرا این فرمول تخمین محتاطانه‌تری از پایایی را ارائه می‌دهد و از طرفی تعداد زیرمقوله‌ها را در محاسبه ضریب به کار می‌گیرد. [۵۱]

به منظور سنجش پایایی، ده درصد از کل محتوای کتاب‌های مورد بررسی، به روش تصادفی نمونه‌گیری و در زمینه تحلیل مفاهیم در معرض کدگذاری مجدد پژوهش‌گردوم قرار گرفت. پژوهش‌گر دوم قبل از کدگذاری آموزش داده شد و نظریه‌های مورد استفاده در پژوهش و تعاریف دقیق مقوله‌ها برای او تشریح شد. جدول شماره ۱ بدون بخش منابع مربوط به شاخص‌ها و طبقه‌بندی آنها نیز در حین رمزگذاری در اختیار او قرار داده شد تا محتوای کتاب‌های درسی را از طریق آن کدگذاری

در شاخه کاردانش به دلیل تأکید بر استانداردها و نیز سرفصل‌های مشترک با سازمان‌های، آموزش فنی و حرفه‌ای و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی جز جامعه آماری در نظر گرفته نشدند. در این تحقیق کتاب‌هایی جزء نمونه آماری محسوب می‌شوند که قابلیت تحلیل و بررسی مفاهیم اجتماعی و فرهنگی را داشتند. در واقع انتخاب اسناد این پژوهش، در زمره شیوه‌های غیراحتمالی و به روشی هدفمند یا قضاوتی^۱ و به سبک حضور و غیاب (غربالگری) بود. نمونه‌گیری هدفمند، محقق را به اتخاذ تصمیم درباره اینکه چه واحدهایی برای گنجاندن در نمونه مناسب است و می‌دارد. [۳۴] یعنی کتاب‌هایی که بیشتر انتظار می‌رود مفهوم آموزش کمک‌های اولیه را پوشش دهند انتخاب و سایر کتاب‌ها از محدوده نمونه آماری مورد نظر حذف شدند. این مهم با تعمق و مطالعه در اهداف مصوب هریک از نمونه‌های یاد شده براساس اسناد و مصوبات وزارت آموزش و پرورش و نظرات صاحب‌نظران برنامه‌ریزی درسی حاصل گردید.

ابزار گردآوری داده‌ها، چک‌لیست تحلیل محتوا با ۲۱ مؤلفه بود که از طریق مطالعه ادبیات تحقیق و مطالعات داخلی و خارجی تدوین شده بود. برای صحت روایی ابزار، چک‌لیست تهیه شده در اختیار تعدادی از اساتید گروه علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تبریز و مؤسسه آموزشی علمی-کاربردی هلال‌احمر استان آذربایجان شرقی قرار گرفت و از آنان خواسته شد تا شاخص‌ها و مقوله‌های مفهومی

^۲ Scott

^۱ purposive or judgment sampling

مرحله دوم: بار اطلاعاتی هر مقوله را محاسبه و در ستون‌های مربوطه قرار می‌دهیم که برای این منظور از فرمول شماره ۲ استفاده می‌شود.

$$E_j = K \sum_{i=1}^m |p_{ij} \ln p_{ij}| \quad (j=1, 2, \dots, n) \quad k=$$

$$\frac{1}{\ln m} \quad \text{فرمول شماره ۲}$$

در این فرمول:

E_j = بار اطلاعاتی مقوله

P = هنجار شده ماتریس

\ln = لگاریتم نیری

مرحله سوم: با استفاده از بار اطلاعاتی مقوله‌ها

$(j=1, 2, \dots, n)$ ضریب اهمیت هر یک از مقوله‌ها

محاسبه شده و هر مقوله‌ای که دارای بار اطلاعاتی

بیشتری باشد از درجه اهمیت (W_j) بیشتری

برخوردارست. برای محاسبه ضریب اهمیت از رابطه

زیر استفاده می‌گردد

$$\frac{E_j}{\sum_{j=1}^n E_j} W_j \quad \text{فرمول شماره ۳}$$

در این فرمول:

W_j = درجه اهمیت

E_j = بار اطلاعاتی هر مقوله

کند. سپس با محاسبه درصد توافق مورد انتظار، درصد توافق مشاهده شده بین دوکگذار، ضریب قابلیت اعتماد با بهره‌گیری از فرمول اسکات، محاسبه شد. که در نهایت ضریب پایایی برابر ۸۰ محاسبه گردید. گرچه میزان ضریب پایایی بستگی به نوع تحقیق دارد ولی در تجزیه و تحلیل محتوا باید از ۷۰ درصد بزرگتر باشد. [۵۲]

از طرفی با عنایت به اینکه دلاور [۳۶] مقدار قابل قبول پایایی را ۶۰ درصد معرفی کرده است. به همین خاطر چک‌لیست از پایایی مناسب برخوردار است. برای تجزیه و تحلیل پژوهش حاضر از دو روش آمار توصیفی و روش آنتروپی شانون استفاده گردید. بسیاری از صاحب‌نظران عقیده دارند که با استفاده از روش آنتروپی شانون تحلیل داده‌ها، بسیار قوی‌تر و معتبرتر انجام خواهد شد. [۳۷]

برای نیل به این هدف، مراحل زیر انجام یافت:

مرحله اول: ماتریس فراوانی‌های بهنجار شده،

براساس فرمول شماره ۱ به دست می‌آید:

$$P_{ij} = \frac{F_{ij}}{\sum_{i=1}^m F_{ij}} \quad \text{فرمول شماره ۱}$$

در این فرمول:

P = هنجار شده ماتریس فراوانی

F = فراوانی مقوله

i = شماره پاسخگو

j = شماره مقوله

m = تعداد پاسخگو

n = تعداد مقوله

جدول شماره ۱: چک‌لیست تحلیل محتوای محقق‌ساخته برای بررسی مؤلفه‌های آموزش کمک‌های اولیه در کتاب‌های درسی همرا با منابع آنها

شماره شاخص	شاخص‌های کمک‌های اولیه در کتاب‌های درسی	منابع
۱	بررسی و کنترل علائم حیاتی نظیر ABC ^۱ و دمای بدن	باک و همکاران (۲۰۱۵)، استجایی و توفیقی (۲۰۱۴)، خانیکی و همکاران (۲۰۱۳)، انگلند و همکاران (۲۰۰۲)
۲	احیای قلبی - ریوی (CPR ^۲)،	استجایی و توفیقی (۲۰۱۴)، تانویک و همکاران (۲۰۱۲)
۳	اختلالات دستگاه تنفسی و انسداد راه‌های هوایی	استجایی و توفیقی (۲۰۱۴)، استروبان و همکاران (۲۰۱۴)، خانیکی و همکاران (۲۰۱۳)، خاتمی و همکاران (۲۰۱۰)، انگلند و همکاران (۲۰۰۲)
۴	تنفس مصنوعی	باک و همکاران (۲۰۱۵)، استجایی و توفیقی (۲۰۱۴)، استروبان و همکاران (۲۰۱۴)، خاتمی و همکاران (۲۰۱۰)
۵	اختلالات دستگاه گردش خون	باک و همکاران (۲۰۱۵)، خانیکی و همکاران (۲۰۱۳)، تانویک و همکاران (۲۰۱۲)
۶	شوک	استجایی و توفیقی (۲۰۱۴)، خاتمی و همکاران (۲۰۱۰)، انباری و همکاران (۲۰۰۶)
۷	خونریزی	باک و همکاران (۲۰۱۵)، استجایی و توفیقی (۲۰۱۴)
۸	شکستگی و در رفتگی و انواع آتل‌بندی	استجایی و توفیقی (۲۰۱۴)، تانویک و همکاران (۲۰۱۲)، استروبان و همکاران (۲۰۱۴)
۹	زخم	استروبان و همکاران (۲۰۱۴)، استجایی و توفیقی (۲۰۱۴)، انگلند و همکاران (۲۰۰۲)
۱۰	پانسمان، بانداژ و بخیه	استجایی و توفیقی (۲۰۱۴)، خاتمی و همکاران (۲۰۱۰)، انگلند و همکاران (۲۰۰۲)
۱۱	سوختگی	باک و همکاران (۲۰۱۵)، انگلند و همکاران (۲۰۰۲)
۱۲	برق گرفتگی	باک و همکاران (۲۰۱۵)، استجایی و توفیقی (۲۰۱۴)
۱۳	خفگی و غرق شدگی	استجایی و توفیقی (۲۰۱۴)، خاتمی و همکاران (۲۰۱۰)
۱۴	مسمومیت	باک و همکاران (۲۰۱۵)، انگلند و همکاران (۲۰۰۲)
۱۵	گزیدگی و نیش زدگی	استجایی و توفیقی (۲۰۱۴)، تانویک و همکاران (۲۰۱۲)
۱۶	گرم‌زدگی و سرمازدگی	استروبان و همکاران (۲۰۱۴)، انگلند و همکاران (۲۰۰۲)
۱۷	حوادث چشمی	استجایی و توفیقی (۲۰۱۴)، تانویک و همکاران (۲۰۱۲)
۱۸	حمل صحیح بیمار به بیمارستان	استجایی و توفیقی (۲۰۱۴)، خانیکی و همکاران (۲۰۱۳)، خاتمی و همکاران (۲۰۱۰)، انباری و همکاران (۲۰۰۶)، انگلند و همکاران (۲۰۰۲)
۱۹	حمایت‌های روانی در حوادث	باک و همکاران (۲۰۱۵)، استروبان و همکاران (۲۰۱۴)، تانویک و همکاران (۲۰۱۲)، انباری و همکاران (۲۰۰۶)
۲۰	تماس با شماره اورژانس و آتش‌نشانی و ندای هلال	استجایی و توفیقی (۲۰۱۴)، استروبان و همکاران (۲۰۱۴)، خانیکی و همکاران (۲۰۱۳)
۲۱	ارزیابی بیمار و کنترل صحنه	استجایی و توفیقی (۲۰۱۴)، استروبان و همکاران (۲۰۱۴)، خاتمی و همکاران (۲۰۱۰)

^۱ Airway, Breathing & Circulation

^۲ Cardio Pulmonary Resuscitation (CPR)

جدول شماره ۲: جدول شماره توزیع فراوانی، بار اطلاعاتی و ضریب اهمیت مفاهیم مربوط به آموزش کمک‌های اولیه در کتاب‌های دوره متوسطه اول

ایمی و کمک‌های نخستین	تجهیزات و ماشین‌های باغبانی	ماشین‌های دانت و برداشت مواد	تدوین و هدایت مواد غذایی	آبادی جسمانی	مجهز بست درانی	کارگاه مکانیک عمومی	کارگاه صنایع دستی در صنایع شیبانی	کارگاه صنایع عمومی	آزمایشگاه شیمی عمومی	کارگاه تکنولوژی و کارگاه لاب‌بندی و آزمایشگاه	روش‌های اجرایی ساختمان	کارگاه سیم کشی	آزمایشگاه الکتریکی	کتاب‌های درسی	شاخص‌ها
														کتاب‌های درسی	کتاب‌های درسی
۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مجموع اشاره به مؤلفه‌ها در هر یک از کتاب‌ها	
۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	آزمایشی بیمار و کنترل صحنه	
۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	تفصیل با شماره اورژانس و آتش‌نشانی و بیداری هلال‌صبر	
۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	حمایت‌های روانی در حوادث	
۱۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	حمل‌کننده بیمار به بیمارستان	
۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	حوادث چشمی و گوش	
۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	گرم‌زدگی و سرمازدگی	
۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	گزیدگی و لیش زخمی	
۱۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مسئولیت	
۱۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	خطای و غرق شدن	
۱۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سوختگی	
۱۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	پایسکان، پانداژ و پنجه	
۱۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	زخم	
۱۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	شناسایی و در رفتگی و انواع آل‌اندی	
۲۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	خوب‌بوی	
۲۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	شوکت	
۲۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	اختلالات دستگاه گردش خون	
۲۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	تشنج، مسمومی	
۲۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	اختلالات دستگاه تنفسی و اسهال زنده‌های هوایی	
۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	احیای قلبی - ریوی (CPR)	
۲۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	بزرسی و کنترل علامت حیاتی نظیر (ABC) و دمای بدن	

موضوع اشاره به یافته‌ها در هر یک از کتاب‌ها	تاریخ انتشار	نوع سند	محل چاپ	نوع سند	محل چاپ	تاریخ انتشار	نوع سند	محل چاپ
مجموع اشاره به یافته‌ها در هر یک از کتاب‌ها	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ارزیابی مهارت و کنترل صحه	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
تفاس با شماره ایزدانی و آتش نشانی و ندای هلال احمر	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
حجاب‌های روزی در حوادث	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
حمل صحیح بیمار به بیمارستان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
حوادث چشمی و گوش	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
گرم‌زدگی و سردزدگی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
گردبومی و نیش زخمی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مسببیت	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خلطی و برق‌زدگی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
سوختگی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بالماسان، پنداز و بخیه	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
زخم	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شستگی و در رفتگی و انواع آل‌اندی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خونریزی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شوکت	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
اختلالات دستگاه گردش خون	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
تشنج مسمومی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
اختلالات دستگاه تنفسی و اندام راه‌های هوایی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
اجرای قلبی - ریوی (CPR)	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پزشکی و کنترل علائم حیاتی نظیر ABC و ندای بدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شاخص‌ها	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰

جدول شماره ۳: جدول شماره توزیع فراوانی، بار اطلاعاتی و ضریب اهمیت مفاهیم مربوط به آموزش کمک‌های اولیه در کتاب‌های عمومی دوره متوسطه دوم

موضوع اشاره به یافته‌ها در هر یک از کتاب‌ها	تاریخ انتشار	نوع سند	محل چاپ	نوع سند	محل چاپ	تاریخ انتشار	نوع سند	محل چاپ
مجموع اشاره به یافته‌ها در هر یک از کتاب‌ها	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ارزیابی بیمار و کنترل صحه	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
تفاس با شماره ایزدانی و آتش نشانی و ندای هلال احمر	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
حجاب‌های روزی در حوادث	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
حمل صحیح بیمار به بیمارستان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
حوادث چشمی و گوش	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
گرم‌زدگی و سردزدگی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
گردبومی و نیش زخمی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مسببیت	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خلطی و برق‌زدگی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
سوختگی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بالماسان، پنداز و بخیه	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
زخم	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شستگی و در رفتگی و انواع آل‌اندی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خونریزی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شوکت	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
اختلالات دستگاه گردش خون	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
تشنج مسمومی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
اختلالات دستگاه تنفسی و اندام راه‌های هوایی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
اجرای قلبی - ریوی (CPR)	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پزشکی و کنترل علائم حیاتی نظیر ABC و ندای بدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شاخص‌ها	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰

فراوانی، بار اطلاعاتی و ضریب اهمیت مفاهیم مربوط به آموزش کمک‌های اولیه در کتاب‌های فنی و حرفه‌ای

مباحث خاص‌ها	کتاب‌های درسی	آزمایشگاه اندازه‌گیری الکتریکی	کارگاه سیم‌کشی ۱	روش‌های اجرایی ساختمان	کارگاه قالب‌بندی و آرماتور	آزمایشگاه شبیه‌سازی عمومی	کارگاه عملیات دستگاهی در صنایع پهن‌بند	کارگاه مکانیک عمومی	محیط زیست دریایی	آلودگی جسمانی	تغذیه و بهداشت مواد غذایی	مباحث‌های دانش و پرورشی	مجموع اشاره به مؤلفه‌ها در هر یک از کتاب‌ها	
													.	.
ارزیابی بیمار و کنترل صحنه													.	.
تفاس با شماره ارزیابی و آتش نشانی و نجات هلال احمر													.	.
حفاظت‌های روانی در حوادث													.	.
حمل صحیح بیمار به بیمارستان													.	.
حوادث چشمی و گوش													.	.
گرم‌زدگی و سرمازدگی													.	.
گردیدگی و نیش زدی													.	.
مسئولیت													.	.
عقگی و عرق شدگی													.	.
سورتنگی													.	.
پانسان، بانداژ و بچها													.	.
زخم													.	.
شکستگی و در رفتگی، انواع آتل‌بندی													.	.
خونریزی													.	.
شوی													.	.
اختلالات دستگاه گردش خون													.	.
تنفس مصنوعی													.	.
اختلالات دستگاه تنفسی و ایستاد زنده‌ای													.	.
احیای قلبی - ریوی (CPR) هواپیما													.	.
بزرسی و کنترل علامت‌های غیر (ABC) و دمای بدن													.	.

فصلنامه علمی - پژوهشی امداد و نجات، سال هشتم، شماره ۴، ۱۳۹۵

تجهيزات و ماشین های باغبانی	اینم و کمک های تخصصی	بهداشت خاراده	تأسیسات ساختمان	اشاره به هر یک از مؤلفه ها در کتابهای دوره فنی و حرفه ای	پار اطلاعاتی مؤلفه ها در کتابهای عمومی - الزامی دوره فنی و حرفه ای	ضرب اهمیت مؤلفه ها در کتابهای دوره فنی و حرفه ای
۰	۱ ۲ ۳ ۴	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۸	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۵	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۵	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۵	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۵	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۳	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۴	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۶	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۸	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۵	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۶	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۷	۰	۰	۰	۰	۰
۰	۴	۰	۰	۰	۰	۰

یافته ها

برای بررسی مؤلفه های آموزش کمک های اولیه، یافته های پژوهش حاضر در سه جدول شماره تهیه گردید. جدول شماره ۲، توزیع فراوانی مفاهیم مربوط به آموزش کمک های اولیه در کتاب های دوره متوسطه اول را نشان می دهد که براساس یافته های جدول شماره، تنها کتابی که در آن به مؤلفه های آموزش کمک های اولیه در دوره متوسطه اول، اشاره شده است مربوط به آمادگی دفاعی در پایه نهم می باشد. در این کتاب فقط دو صفحه از ۱۱۲ صفحه از کتاب به مؤلفه های آموزش کمک های اولیه پرداخته است و در این بین از میان مؤلفه های

۲۱ گانه فقط به دو مؤلفه حمایت های روانی در حوادث و ارزیابی بیمار و کنترل صحنه اشاره شده است. از طرفی به رغم فراوانی محدود دو مؤلفه در کتاب های درسی دوره متوسطه اول بار اطلاعاتی و ضریب اهمیت تمامی مؤلفه های کمک های اولیه در کتاب های درسی دوره متوسطه اول برابر صفر است. جدول شماره ۳ نیز توزیع فراوانی مفاهیم مربوط به آموزش کمک های اولیه در کتاب های عمومی دوره متوسطه دوم را نشان می دهد. در این دسته بندی نیز به مانند جدول شماره پیشین، آمادگی دفاعی تنها کتابی است که می توان مؤلفه های آموزش کمک های اولیه را مشاهده کرد. در این کتاب فقط ۱۲ صفحه از

بحث

پژوهش فوق با هدف تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دوره متوسطه اول و دوم از لحاظ پرداختن به مؤلفه‌های آموزش کمک‌های اولیه به انجام رسید. نتایج تحلیل نشان داد که در دوره متوسطه اول، تنها کتابی که در آن به آموزش کمک‌های اولیه اشاره شده کتاب آمادگی دفاعی است که فقط در حد دو صفحه به محورهای غیرعملیاتی پرداخته است. گذشته از این مقادیر بار اطلاعاتی و ضریب اهمیت مؤلفه‌های یاد شده برابر صفر است که این همانا به تفاوت مدل‌های جبرانی و غیرجبرانی برمی‌گردد. روش توزیع فراوانی برای تحلیل محتوا از نوع غیرجبرانی است که با توجه به درصد فراوانی‌ها تحلیل می‌شود و به ارتباط بین پایه‌های تحصیلی توجهی نمی‌شود.

در صورتی که روش آنتروپی شانون از نوع جبرانی است و در تحلیل و پردازش اطلاعات هم به کتاب‌ها و هم به پایه‌های تحصیلی عنایت دارد. به همین دلیل بار اطلاعاتی و ضریب اهمیت مقیاسی است که جایگاه مؤلفه‌های اشاره شده را در کتاب‌های پایه‌های مختلف نشان می‌دهد و یادآور اصل مداومت یا استمرار عمودی در سازماندهی محتواست. مداومت تکرار عناصر اصلی برنامه درسی از لحاظ عمودی است. [۳۸]

براساس اصل مداومت، اگر کتاب‌های درسی در صدد انتقال مؤلفه‌های کمک‌های اولیه به دانش‌آموزان می‌باشد، باید مؤلفه‌های مربوط در طی پایه‌های تحصیلی تکرار شود اما بار اطلاعاتی و ضریب اهمیت بسیار پایین مؤلفه نهادینه نشان می‌دهد که

۱۳۶ صفحه کتاب به مؤلفه‌های یاد شده توجه داشته است. نحوه توزیع و پراکندگی مؤلفه‌های فوق نیز بدین صورت است که از بین مؤلفه‌های ۲۱ گانه چک‌لیست، به ۷ مؤلفه خونریزی، شکستگی و در رفتگی و انواع آتل‌بندی، سوختگی، حمل صحیح بیمار به بیمارستان، حمایت‌های روانی در حوادث، تماس با شماره اورژانس و آتش‌نشانی و ندای هلال، ارزیابی بیمار و کنترل صحنه، اشاره شده است که در این بین حمایت‌های روانی از بیمار بیشترین سهم را دارد. از طرفی به رغم فراوانی محدود هفت مؤلفه در کتاب‌های عمومی - الزامی دوره متوسطه دوم، بار اطلاعاتی و ضریب اهمیت تمامی مؤلفه‌های کمک‌های اولیه در کتاب‌های عمومی دوره متوسطه دوم برابر صفر است.

جدول شماره ۴ نیز توزیع فراوانی مفاهیم مربوط به آموزش کمک‌های اولیه در کتاب‌های فنی حرفه‌ای دوره متوسطه دوم را نشان می‌دهد. در این دسته‌بندی تنها کتابی که به آموزش کمک‌های اولیه پرداخته است کتاب ایمنی و کمک‌های اولیه می‌باشد که در رشته‌های کودکیاری، تربیت بدنی و مدیریت خانواده تدریس می‌شود. چنانچه نتایج جدول شماره ۴ نیز نشان می‌دهد در بین مؤلفه‌های چک‌لیست تحلیل محتوا به جز مؤلفه برق‌گرفتگی به تمامی مؤلفه‌های مذکور اشاره شده است. در جدول شماره ۴ نیز به رغم فراوانی مناسب مؤلفه کمک‌های اولیه در کتاب مورد نظر، بار اطلاعاتی و ضریب اهمیت مؤلفه‌های کمک‌های اولیه در کتاب‌های فنی حرفه‌ای دوره متوسطه دوم برابر صفر است.

آموزش کمک‌های اولیه بازم به حاشیه کشیده می‌شود. از طرفی بار اطلاعاتی و ضریب اهمیت ناچیز مؤلفه‌های کمک‌های اولیه در کتابهای یادشده نشان از نوعی اشفتگی در پرداختن به مطالب یاد شده در کل کتاب‌های درسی می‌باشد و بی‌گمان اثربخشی خود را در همان کتاب آمادگی دفاعی خنثی می‌سازد. از این رو جا دارد در تدوین کتاب‌های تازه تألیف دوره متوسطه دوم، اهتمام بسیار جدی نسبت به اختصاص درسی مستقل به نام آموزش کمک‌های اولیه یا لااقل حضور پررنگ‌تر آن در کتاب‌های عمومی انجام گیرد. در شاخه فنی و حرفه‌ای نیز، علی‌رغم انتظاراتی که از دانش‌آموزان برای ورود به بازار کار و آماده شدن برای ایفای نقش‌های بزرگسالی می‌رود. [۳۸]

بازهم مشاهده شد که در اغلب کتاب‌های رشته‌های یادشده، اثری از این آموزش‌ها وجود نداشت و فقط در کتاب ایمنی و کمک‌های نخستین که تنها در رشته‌های کودکانی، تربیت بدنی و مدیریت خانواده تدریس می‌شود به این امر به طور جامع پرداخته شده است که با توجه به تعداد آنکه هنرجویان این رشته‌ها در سراسر کشور از تراکم بالایی برخوردار نیست و ضمناً دو رشته کودکانی و مدیریت خانواده مختص دختران می‌باشد، می‌توان از محتوای کتاب یاد شده در سایر گرایش‌ها نیز بهره برد. علاوه بر این بار اطلاعاتی و ضریب اهمیت مؤلفه‌های کمک‌های اولیه در کتاب‌های یاد شده گویای همان ناهمگونی در پرداختن به مؤلفه‌های یاد شده خواهد بود و چنانچه اشاره شد بی‌توجهی به اصل مداومت

اصل مداومت برای این مؤلفه در محتوای کتاب‌های یاد شده رعایت نشده است. براین اساس می‌توان استنباط کرد که چینش توزیع فراوانی مؤلفه نهادینه شده تصادفی بوده و این امر زمانی پررنگ‌تر می‌شود که بر مبنای تحول شناختی و ذهنی دانش‌آموزان، باید بر میزان تکرار و عمق مؤلفه در طول پایه‌ها اضافه شود. از طرفی دانش‌آموزان در آغاز دوران نوجوانی قرار دارند و باید تجربیات یادگیری برای آنها به گونه‌ای انتخاب شود که مرتبط با نیازهای مهم اجتماعی باشد تا فراگیران به خوبی بتوانند در حل مسائل اجتماعی از آنها بهره گیرند. [۳۹]

از طرفی با توجه به تأکیدات اسناد بالادستی از جمله سند تحول بنیادین و برنامه درسی ملی در حوزه سلامت و تربیت بدنی و انتظاراتی که از کتاب‌های پایه‌های هفتم، هشتم و نهم می‌رود شایسته است که تنها به گنجانیدن بخشی اندک در صفحات پایانی کتاب آمادگی دفاعی اکتفا نشده و حضور پررنگ این آموزش‌ها در حوزه‌های دیگر از جمله علوم تجربی یا حتی اختصاص کتابی مستقل به آموزش کمک‌های اولیه اقدام گردد.

در دوره متوسطه دوم نیز، با توجه به ورود نوجوانان و جوانان به دنیای بزرگسالی بازم، سنگینی بار آموزش کمک‌های اولیه بر دوش درس آمادگی دفاعی افتاده است و هرچند محورهای موضوعات و تعداد صفحات نسبت به دوره متوسطه اول اندکی بیشتر است اما با توجه به تعداد ساعات بسیار کم درس آمادگی دفاعی و نیز گرایش غالب این درس به سمت آموزش نظامی، به نظر می‌رسد که مبحث

می‌شود که در آن، مطالب درسی متناسب با رشد فکری دانش‌آموزان و در سال‌های متممادی ارائه می‌گردد. [۳۹]

در کنار پرداختن مستقیم به مقوله آموزش کمک‌های اولیه در مدارس، می‌توان در کتاب‌های درسی به مهارت‌های نرم رو آورد که لازمه ایفای نقش تأثیرگذار در سوانح است. به عنوان مثال، با توجه به وجود ظرفیت خلاق در کودکان و آموزش‌پذیر بودن آنها و اهتمام آموزش و پرورش برای پرورش خلاقیت در ایشان و از طرفی چنانچه اشاره شد یکی از مهارت‌های هر امدادگر، داشتن قدرت خلاقیت می‌باشد. [۱۰]

لذا برنامه درسی با رویکرد خلاقانه تأثیرات ضمنی مثبت خود را روی کودکان در مواجهه با سوانح می‌گذارد.

برای عملی کردن تحقق آموزش مهارت کمک‌های اولیه در مدارس می‌توان با همکاری متخصصان برنامه‌ریز درسی و کارشناسان جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران، برنامه درسی کمک‌های اولیه برای دوره‌های مختلف تحصیلی طراحی کرد که در این بین می‌توان از الگوی کلاین^۱ برای تعیین تمام عناصر برنامه درسی بهره برد تا بتوان با دیدی کلی تمامی عناصر هدف، محتوا، سازماندهی، فعالیت‌های، یاددهی-یادگیری، گروه‌بندی، منابع یادگیری، زمان، فضا، ارزشیابی و .. را مشخص و

و تکرار سبب عقیم ماندن اهداف برنامه درسی در رشد آگاهی و نگرش دانش‌آموزان نسبت به مقوله کمک‌های اولیه خواهد شد.

نتیجه‌گیری

به طور کلی، نتایج پژوهش، نشان داد که علی‌رغم تأکید اسناد بالادستی و درج‌آشنایی و به‌کارگیری کمک‌های اولیه [۴۱]، ارتباط بسیار ضعیفی بین اهداف با محتوای کتاب‌های درسی مشاهده شد و شاید به این نگرش نادرست برمی‌گردد که هنگامی که صحبت از آموزش کمک‌های اولیه به میان می‌آید، تمامی توجه‌ها متوجه دوره‌هایی می‌گردد که در قالب برنامه درسی غیر رسمی و تشکل‌های دانش‌آموزی پیش‌بینی شده است یا در دوران بزرگسالی و به شکل دوره‌های غیر رسمی و ضمن خدمت تحقق می‌یابد که به دلیل کوتاهی دوره‌ها، نبود تجهیزات و انگیزه کافی در بزرگسالان غالباً به بوته فراموشی سپرده می‌شود، درحالی‌که آموزش این دوره و مهارت‌ها از دوران کودکی و نوجوانی و استمرار آن در دوره‌های بزرگسالی و دوام و کارایی آنها را افزون‌تر می‌کند. [۲۷]

از طرفی با توجه به اینکه محتوای آموزشی مربوطه فقط در قالب یک کتاب درسی ارائه می‌گردد. از این رو پیشنهاد می‌گردد که برای آموزش کمک‌های اولیه در مدارس، از سازماندهی عمودی بهره‌برده شود که به نحوه تنظیم محتوای یک برنامه درسی در سال‌های متوالی می‌پردازد. نمونه‌هایی از سازماندهی عمودی شامل ساده به مشکل (عینی به انتزاعی)، کلی به جزئی، جزئی به کلی و شیوه مارپیچی

^۱Klein

داشت که همسو با اثرات مثبت تمرکززدایی در تمامی حوزه‌های آموزشی و برنامه‌داری در این حوزه نیز می‌توان از این اثرات، بهره مند گشت. و در آموزش کمک‌های اولیه می‌توان مقتضیات محلی در نظر گرفت و احتمال آموزش کمک‌هایی که بیشتر در هر منطقه احساس می‌گردد در اولویت قرار گیرد.

ارتباطات میان آنها را مشخص کرد. برای تحقق امر یاد شده لزوم توجه به الگوی برنامه‌داری درسی کشورهای موفق در این امر، ضروری به نظر می‌رسد. در کنار این مساله، با توجه به ناآشنایی بخش اعظم معلمان با اصول کمک‌های اولیه و به روز نبودن دانش آنها در مبحث کمک‌های اولیه علاوه بر برگزاری آموزش‌های ضمن خدمت برای آنها، برای آموزش بهتر این مهارت‌ها به دانش‌آموزان، می‌توان مساعدت مربیان و امدادگران جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران، در کلاس‌های درس برای تدریس موارد یاد شده بهره برد. تا با ایجاد فضای تعاملی، هم‌انگیزه و اشتیاق دانش‌آموزان برای یادگیری بیشتر شود و هم به دلیل فقر امکانات فضاهای آموزشی کشور از تجهیزات و امکانات جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران برای یادگیری مؤثر بهره برد. در پایان می‌توان اظهار

References

- Management Assessment, Payesh Journal (Journal of Health Sciences Research Institute SID), ۲۰۰۶; ۶(۱): ۴۴-۳۷. (In Persian)
- Hodayi A. The need for vulnerability mapping of settlement and population centers against the risk of earthquake, presented at the First Conference on Scientific Research Management and rescue, Iran Helal Institute of Applied-Scienc& Technology, affiliated to Red Crescent Society, Tehran. ۲۰۰۲ (In Persian)
- Akbari M E, Naghavi M, Soori H. Epidemiology of deaths from injuries in the Islamic Republic of Iran. Health Journal, ۲۰۰۶; ۱۲: ۳-۴. (In Persian)
- Jamaledini, SH. Available: <http://www.rcs.ir/fkeyid=&siteid=۱&pageid=۱۹۵&newsview=۸۹۵۲۰>. Accessed April ۴, ۲۰۱۵. (In Persian)
- Khatami M, Ziyayi A, Aghamiri S and et al. Knowledge and attitudes of student volunteers of the Red Crescent Society of
- Medicine Cope. The pediatrician's role in disaster preparedness, American academy of aediatrics, ۱۹۹۷; ۹۹(۱): ۲۲۴-۲۲۸.
- Khodadadi N, Hosein Babaei Z, Charmi L, Alinia S and et al. Epidmiology of trauma due to driving accidents in Poursina Trauma Research Center in Rasht, Journal of School of Nursing and Midwifery, Guilan Province, ۲۰۱۰; ۲۰(۶۴): ۲۲-۲۶. (In Persian)
- Vaziri M, Jahani sh. Citizenship skills required for elementary school students in Bam city, Journal of Educational Innovation, ۲۰۰۶; ۵(۱۷): ۱۸۲-۱۶۴. (In Persian)
- Khanke HR, Hoseyni N, Mohammadi MA and etal. The impact of the earthquake education to high school students on preparedness of households in the city of bees in the academic year ۹۰-۱۳۸۹, ۲۰۱۳ emdad & nejat Journal; ۵(۳): ۳۹-۲۷. (In Persian)
- Anbari M, Nourbala A, Kazem M. Bam Rescue Operations in Disaster

- of Epidemiology, ۲۰۱۰; ۱(۲): ۱۷-۱۰. (In Persian)
۲۱. Herlitz J, Ekstrom L, Wennerblom A & et al. Survival in patients found to have ventricular fibrillation after cardiac arrest witnessed outside hospital, European Heart journal, ۱۹۹۴; ۱۵: ۱۶۲۸-۱۶۳۳.
 ۲۲. Gee k. Cardiopulmonary resuscitation: basic life support skills, British Nurs Journal, ۱۹۹۳; ۲(۱): ۹۷-۹.
 ۲۳. Structure and mission statement of Iranian Red Crescent Society (IRCS). Available: <http://youth.rcs.ir/> Accessed October ۱۰, ۲۰۰۸.
 ۲۴. www.ifrc.org/global/governance/policies/first-id-policy-en.pdf
 ۲۵. Frederick, R A, White, D M. Safety and First Aid behavioral intentions of supervised and unsupervised third grade students, School Health Journal, ۱۹۸۹; ۵۹: ۱۴۶-۱۴۹.
 ۲۶. Stroobants J, Monsieurs K, Devriendt B & et al. School children as BLS instructors for relatives and friends: impact on attitude towards bystander CPR, Resuscitation Journal, ۲۰۱۴; ۸۵: ۱۷۶۹-۱۷۷۴.
 ۲۷. Engeland A, Roysamb E, Smedslund G, & et al. Effects of first-aid training in junior high schools, Injury Control and Safety Promotion Journal, ۲۰۰۲; ۹(۲): ۹۹-۱۰۶.
 ۲۸. Naseri Jahromi R, Mazrughhi R, Karbasian M & Etal. Civil defense training curriculum: a comparative study of Iran, America, England, Russia and Australia, Journal of Disaster Management, ۲۰۱۵; ۷: ۹۶-۸۷. (In Persian)
 ۲۹. Buck, E D, Remoortel H, V, Dieltjens & et al. Evidence-based educational pathway for the integration of first aid training in school curricula, Resuscitation Journal, ۲۰۱۵; ۹۴: ۸-۲۲.
 ۳۰. Safi, A. Primary School, the ۱ & ۲ Grades of Secondary School, Tehran: Samt Publication, ۲۰۱۵, ۱۱۹-۱۳۹. (In Persian)
 ۳۱. Eral, b. The Practice of Social Research, ۱۰ edition, wads worth: Thomson learning, ۲۰۰۳
 ۳۲. Sarmad Z, Bazargan A, Hejazi E. Research Methods in the Behavioral Sciences, Tehran: Aghah Publication, ۲۰۱۴, ۱۳۰-۱۴۰. (In Persian)
 ۳۳. Amir Atashani Z, Rasuli M. Content Analysis: With the Approach of Textbooks, Tehran: Jameshenasan; ۲۰۱۴. (In Persian)
 - the Islamic Republic of Iran, concerning first aid and community education strategies it. Quarterly monitoring (Journal of Health Sciences Research Institute SID), ۲۰۱۰; ۹(۲): ۲۱۳-۲۰۵. (In Persian)
 ۱۰. Estaji Z, Tofigian T. First Aid, Tehran: Jamenegar & Salemi; ۲۰۱۴: ۱۰۲-۱۱۵. (In Persian)
 ۱۱. American Academy of Pediatrics. Pediatric First Aid for Caregivers and Teachers, Jones and Bartlett Publishers, Boston, ۲۰۱۱.
 ۱۲. European First Aid Guidelines. Developed on behalf of the European First Aid Manual project by the Belgian Red Cross Flanders. Resuscitation Journal, ۲۰۰۷; ۷۲(۲): ۲۴۰-۲۵۱.
 ۱۳. Tannvik TD, Bakke HK, Wisborg T. A systematic literature review on first aid pro-vided by laypeople to trauma victims, Acta Anesthesia Scand Journal, ۲۰۱۲; ۵۶: ۱۲۲۲-۱۲۲۷.
 ۱۴. Urban J, Thode H, Stapleton E, & et al. Current knowledge of and willingness to perform Hands-Only CPR in laypersons. Resuscitation Journal, ۲۰۱۳; ۸۴: ۱۵۷۴-۱۵۷۸.
 ۱۵. Driesen A, Nies P. Eerste Hulp. Time to improve your knowledge, a second breath. Test Gezond Journal, ۲۰۱۱; ۱۰۶: ۱۰-۴۴.
 ۱۶. Salari A, Mohammadnejad E, Vanaki Z, & et al. Survival and outcomes of cardiopulmonary resuscitation. Irn J Critical Care Nurs Journal, ۲۰۱۰; ۲(۲): ۴۵-۹. (In Persian)
 ۱۷. Mokhtari Nouri J, Khademolhosseini SM, Karimi Zarch AA, & et al. Effect of basic CPR training course on the knowledge and skills of nurses. Med J Kousar Journal, ۲۰۰۶; ۱۲ (۳): ۲۶۳-۲۷۱. (In Persian)
 ۱۸. Mohsen Pour M, Imani Z, Abdol Karim M. Effect of CPR training on the knowledge of nursing staff and team members CPR one of the hospitals in Kerman province. J Nurs Mid Kerman Journal, ۲۰۰۹; ۱۸(۱, ۲): ۱-۷. (In Persian)
 ۱۹. Moser D, Colema SN. Recommendation for improving cardiopulmonary arrest, training and organization, J Royal College Physic Journal, ۱۹۹۲; ۲۱(۳): ۱۷۵-۸۱.
 ۲۰. Khatami M, Ziaei A, Aghamiri S and et al. Assessment of student aid training to volunteers of Red Crescent Society of the Islamic Republic of Iran, Iranian Journal

۳۷. Azar, A. Expansion and development of Shannon entropy method for data processing in content analysis. Quarterly journal of human sciences, Al Zahra University, ۲۰۰۱, ۱۱, ۳۷, ۳۸, ۱۸-۱. (In Persian)
۳۸. Maleki H. An Introduction To Curriculum Planning, Tehran: Samt Publication; ۲۰۱۲. (In Persian)
۳۹. Fathi Vajargaf, Kurosh. The Principles of Curriculum, Tehran: Iran Zamin; ۲۰۱۴. (In Persian)
۳۴. Mohammadi Mehr, G, R. Content Analysis Method (Practical Guide to Research). Tehran: Danesh Negar. ۲۰۱۵. (In Persian)
۳۵. Scott, W. Theory of Financial Accounting. (Translation by Ali Parsaeen), Tehran: Terme. ۲۰۱۲. (In Persian)
۳۶. Delavar, A. Theoretical and Practical Research in the Humanities and Social Sciences, Tehran: Roshd; ۲۰۰۸. (In Persian)

The content analysis of the first and second grade of secondary school textbooks due to first aid training

Mohammad Herfati Sobhani Leylabadi, Master of Curriculum, Faculty of Physical Education and Psychology, Shahid Madani University of Tabriz, Tabriz, Iran

Corresponding author: Moosa Piri, Associate Professor of Curriculum, Department of Educational Sciences, Faculty of Education and Psychology, Tabriz, Iran
Email:Piri_Moosa@yahoo.com

Received:

Accepted:

Abstract

Background: This research aims to study and review the concept of first aid training in first and second grade in textbooks of secondary school. Given the high number of casualties and disabilities in disasters in the country, students need to be familiar and train the first aid and so it should be included in textbooks.

Method: In this study, content analysis (a checklist with ۳۱ components) was used. Validity confirmed by some professors and experts and the reliability was ۸۰%. About ۳۰۰ textbooks were studied and ۳۳ volumes were selected. For data analysis, frequency measurement technique and Shannon entropy theory were used.

Findings: The results were as follows: there were only two pages in the first grade books and in defense readiness book of the grade ninth; it is referred to the first aid training in general-required textbooks in ۱۲ pages. In addition, the safety & first aids in the professional technical books in secondary school is the only book that deals with first aid training.

Conclusion: Due to the weakness of the textbooks, it is necessary to highlight the issues of first aid, to assign an independent book to this issue, to offer spiral organization for more continuity, to design first aid curriculum also to assist and support of the experts of Red Crescent society in teaching the mentioned topics.

Keywords: first aid training, textbook, secondary school, content analysis

The content analysis of the first and second grade of secondary school textbooks due to first aid training

Mohammad Herfati Sobhani Leylabadi, Master of Curriculum, Faculty of Physical Education and Psychology, Shahid Madani University of Tabriz, Tabriz, Iran

Corresponding author: Moosa Piri, Associate Professor of Curriculum, Department of Educational Sciences, Faculty of Education and Psychology, Tabriz, Iran
Email:Piri_Moosa@yahoo.com

Received:

Accepted:

Abstract

Background: This research aims to study and review the concept of first aid training in first and second grade in textbooks of secondary school. Given the high number of casualties and disabilities in disasters in the country, students need to be familiar and train the first aid and so it should be included in textbooks.

Method: In this study, content analysis (a checklist with 31 components) was used. Validity confirmed by some professors and experts and the reliability was 80%. About 300 textbooks were studied and 33 volumes were selected. For data analysis, frequency measurement technique and Shannon entropy theory were used.

Findings: The results were as follows: there were only two pages in the first grade books and in defense readiness book of the grade ninth; it is referred to the first aid training in general-required textbooks in 12 pages. In addition, the safety & first aids in the professional technical books in secondary school is the only book that deals with first aid training.

Conclusion: Due to the weakness of the textbooks, it is necessary to highlight the issues of first aid, to assign an independent book to this issue, to offer spiral organization for more continuity, to design first aid curriculum also to assist and support of the experts of Red Crescent society in teaching the mentioned topics.

Keywords: first aid training, textbook, secondary school, content analysis